

Susiseminaari 14.4.2016

Poliisin näkökulma

Harri-Pekka Pohjolainen ylikomisario

Eläimen kiinniottaminen ja lopettaminen

Poliisilaki (493/1995) 25 §

- Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni tai lopettaa eläin, joka aiheuttaa vaaraa ihmisen hengelle ja terveydelle.
- Sama oikeus poliisimiehellä on, jos eläin aiheuttaa huomattavaa vahinkoa omaisuudelle tai vakavasti vaarantaa liikennettä.
- Eläin saadaan lopettaa myös, jos se on sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen olisi ilmeistä julmuutta sitä kohtaan.

Poliisilaki (872/2011) 16 §

- Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni ja viimesijaisena keinona lopettaa eläin, joka aiheuttaa vaaraa ihmisen hengelle tai terveydelle tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle taikka vakavasti vaarantaa liikennettä.
- Eläin saadaan lopettaa myös, jos sen hengissä pitäminen olisi ilmeistä julmuutta sitä kohtaan.

Hallituksen esitys

- Hallituksen esityksen (HE 224/2010 vp) mukaan ilmaisu "viimesijainen keino" tarkoittaa sitä, että tapauskohtaiset olosuhteet huomioon ottaen lopettamiselle vaihtoehtoiset keinot on riittävästi kartoitettava. Hallituksen esityksessä viitataan myös eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätökseen (19.10.2004 dnro 612/4/04), jossa on otettu kantaa poliisin tuolloin voimassa olevan poliisilain nojalla tehtyyn lopettamismääräykseen.
- Päätöksessä todetaan muun muassa, että tulkinnanvaraisilla paikallisilla ratkaisuilla ei saa ohittaa valtakunnallisesti muodostettua linjausta eläimen suojelussa ja että kyseistä poliisilain pykälää ei saa soveltaa sillä tavoin laajasti, että metsästyslain ja metsästysasetuksen tarkoitus vesittyy.

Poliisin toimivalta ja toimintalinjat

- Poliisihallitus on 14.05.2012 kirjeellään "Poliisin toimivalta ja toimintalinjat suurpetotapauksissa (erityisesti susi)" ohjeistanut poliisiyksiköitä toimintalinjoista suurpetojen lopettamismääräystapauksissa. Kirjeessä on esitetty muun muassa seuraavia linjauksia tuolloin voimassa olleen poliisilain 25 §:n, joka on sisällöltään lähes samansisältöisenä voimassa - soveltamisesta:
- Säännös mahdollistaa reagoinnin sellaisiin nopeasti yhä uhkaavammaksi kehittyviin, ihmisen hengelle ja terveydelle vaaraa aiheuttaviin taikka omaisuudelle vahinkoa aiheuttaviin tilanteisiin, joissa ei ole aikaa selvittää metsästyslain tai –asetuksen soveltamisedellytyksiä.
- Tapauksissa tulee harkita, onko tilanne vakava poliisin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden suojaamistehtävän kannalta.

Poliisin toimivalta ja toimintalinjat jatkuu

- Suurpedon jälkien havaitseminen pihapiirissä tai yksittäiset näköhavainnot suurpedosta eivät välttämättä luo poliisille toimintavelvollisuutta. Toisaalta toistuvat pihavierailut esimerkiksi yöllä samalla asuinkiinteistöllä saattavat aiheuttaa poliisille toimintavelvollisuuden.
- Suurpedon lajityypilliseen käyttäytymiseen liittyy ihmisten karttaminen. Suurpedon ja ihmisen kohtaamistilanteita, joissa petoeläin lähestyy ihmistä tai ei lähde poistumaan paikalta (jää kiertelemään/käyttäytyy uhkaavasti), on pidettävä sellaisena vaaran aiheutumisenä, joka muodostaa poliisille toimintavelvollisuuden.
- Poliisilain (16 §:n) mukaisen oikeuden käyttämisestä omaisuuteen liittyvien vahinkojen torjumiseen, on otettava huomioon, että omaisuusvahinkojen korvaamista varten on olemassa oma järjestelmänsä.

Poliisin toimivalta ja toimintalinjat jatkuu

- Poliisihallituksen ohjaavalla kirjeellä tarkoitetaan Poliisihallituksen suosituksena antamaa kannanottoa tai toimintamallia, jonka tarkoituksena on ohjata ja yhdenmukaistaa menettelyä. Ohjaava kirje ei ole velvoittava, mutta sillä on sekä yleinen että yksittäistapauksellinen ohjausvaikutus, ellei yksittäistapauksessa ole perusteita poiketa siitä (Poliisihallituksen määräys Poliisihallituksen antamat määräykset ja ohjeet POL-2014-4249).
- Poliisihallituksen ohjeessa viitataan oikeuskanslerin päätökseen OKV/11/12/98, jossa todetaan, että petoeläinten ihmisille aiheuttama tai ainakin niistä ihmisten asuin- ja liikkumisalueilla tehtyihin havaintoihin perustuva todelliseksi mielletty uhka on sellainen turvallisuutta heikentävä tekijä, jonka poistaminen on hallitusmuodon 16a §:n 1 momentin mukaisesti julkisen vallan velvollisuutena. Ihmistä hänen elinympäristössään häiritsevä petoeläin ei Poliisihallituksenkaan näkemyksen mukaan edusta luonnon monimuotoisuutta.

Poliisin toimivalta ja toimintalinjat jatkuu

- Poliisihallituksen ohjeessa todetaan edelleen, että Suomen riistakeskuksen metsästyslain 41a §:ssä poikkeuslupamenettely on pääasiallinen suurpetojen poistamisissa sovellettava menettely verrattuna poliisilain (16 §:n) lopettamismääräysten soveltamiseen.
- Poliisihallitus on 18.01.2013 kirjeellään "Eräitä ajankohtaisia metsästysrikosten tutkintaan ja suurpetoihin liittyviä asioita" esittänyt eräitä täydentäviä näkökohtia em. kirjeessä esitettyihin teemoihin tavoitteenaan varmistaa yhdenmukainen toiminta poliisilaitoksissa. Poliisilain (16 §:n) osalta todetaan, että pelkästään omaisuusvahinkoja aiheuttavat suurpedot poistettaisiin lähinnä Suomen riistakeskuksen päätöksillä silloin, kun vaadittavat kriteerit täyttyvät. Tilanne on luonnollisesti toinen, jos esimerkiksi kotieläimiin kohdistuviin vahinkoihin liittyy uhkaa ihmisten turvallisuudelle.

Poliisin toimivalta ja toimintalinjat jatkuu

- Jos lopettamismääräys tehdään, sen laillisuutta arvioidaan kahdesta näkökulmasta. Eli onko:
 - *aiheutunut vaara ihmisten hengelle ja terveydelle, tai huomattava omaisuusvahinko ja*
 - *onko lopettamista käytetty vasta viimesijaisena keinona vaaran ja vahinkojen torjumiseksi*

Toimintakynnyksen kehittäminen asutuksen läheisyydessä vieraileviin susiin

- Kaikilla susireviirialueilla sudet saattavat yksittäisinä kertoina kulkea lähellä ihmisasutusta. Tätä ei voida pitää sudelle epätyypillisenä käyttäytymisenä.
- Sen sijaan toistuvasti ja säännönmukaisesti piholla vieraileva susi käyttäytyy epätyypillisesti, jonka perusteella suteen voidaan kohdistaa karkotustoimenpiteitä tai viimesijaisena keinona lopettaa eläin.
- Susista huolestuneille kansalaisille ei ole ollut selvää, kuinka toistuvasti suden tai susien on vierailtava asutuksen läheisyydessä, jotta viranomaisilta voidaan edellyttää tilanteeseen puuttumista eli toimintakynnyksen ylittymistä.

Toimintakynnyksen kehittäminen asutuksen läheisyydessä vieraileviin susiin

- Suden vierailut ovat luonteeltaan hyvin erilaisia. Kaikkiin susien yksittäisiin pihavierailuihin ei välttämättä liity akuutin uhkan vaara, mutta toistuvina vierailuina ne saattavat synnyttää toimintavelvoitteen
- Jos pihahavaintoja tehdään viikon aikana saman kylän alueella eri tilanteissa 3 tai enemmän, asiasta tulee ilmoittaa poliisille
- Poliisi tekee tilannekohtaisen arvion ja tarvittaessa ryhtyy toimiin pihavierailujen lopettamiseksi
- Akuuteissa tilanteissa poliisi toimii tapauskohtaisen harkinnan perusteella

Tilanne 04/16 Pohjois-Savo

- Poliisin antama määräys suden lopettamiseksi
 - Sonkajärvi 11.12.2015
 - Sonkajärvi 25.11.2015
 - Vieremä-Pyhäntä 3.2.2016. Lopetusmääräys annettu Vieremälle, mutta susi lopetettu Pyhännän eli Oulun poliisilaitoksen alueelle
 - Kiuruvesi 7.2.2016

Tilanne 04/16 Pohjois-Karjala

- Poliisin antama määräys suden lopettamiseksi
 - Lieksa 16.2.2016
 - Ilomantsi 11.2.2016
 - Ilomantsi 6.2.2016
 - Lieksa 6.2.2016
 - Juuka 31.1.2016
 - Joensuun Eno 27.1.2016
 - Tohmajärven Värtsilä 27.12.2015
 - Tohmajärven Akkala 19.12.2015
 - Ilomantsi 19.12.2015. Lopetusmääräys annettu Tuupovaaran Öllölä- Hoilola alueelle, susi lopetettu Ilomantsin puolelle.

Karkottaminen

- Poliisin päätöksellä annettuja karkotusmääräyksiä on annettu koko Itä-Suomeen tänä talvena noin 30
 - Kirjallinen karkotusmääräys, jossa annetaan SRVA – toimijoille ohjeet siitä miten se toteutetaan
 - Kaikki Pohjois-Karjalaan
- Toimintavaihtoehdot
 - miehillä ajamalla
 - koirilla ajattamalla
 - ampumalla ilmaan
 - Karkotuksen jälkeen tilanteen seuraaminen ja tilannekohtaista harkinta

Salametsästyspaine

- Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella suteen liittyvä salametsästyspaine on merkittävästi vähentynyt
 1. **Kannanhoidollinen metsästys**
 2. Poliisin toimintamallien kehittyminen
 3. Poliisin ja SRVA –toimijoiden välisen yhteistyön kehittyminen
 4. Toimintaympäristön asukkaiden suhtautuminen salametsästykseseen on muuttunut
- Poliisilla ei ole tutkinnassa Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella tapahtunutta suden salametsästystä talvella 2015 - 2016

Kiitos

Harri-Pekka Pohjolainen
ylikomisario
harri-pekka.pohjolainen@poliisi.fi
0295 456 567